הלכה · משנה תורה · מפרשים · ברכת אברהם · ספר זמנים

ברכת אברהם על משנה תורה, הלכות שופר וסוכה ולולב

רבנו אברהם בן הרמב"ם

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברכת אברהם על משנה תורה, הלכות שופר וסוכה ולולב

רבנו אברהם בן הרמב"ם

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברכת-אברהם-על-משנה-תורה-הלכות-שופר-וסוכה-ולולב/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ד 4
הלכה יא 4
פרק ה 4
הלכה ז 4
הלכה יב 5
הלכה יג 5
פרק ו 8
הלכה ו 8
פרק ז 9
הלכה ז 9
פרק ח 10
הלכה א 10

פרק ד

הלכה יא

שאלה האי דקא פסק ז"ל **נעץ ארבעה קונדסין בארבע זויות הגג וסיכך על גבן הואיל וסיכך על שפת הגג כשרה ורואין וכו'**. מנא ליה הא הא לא איפשיט במחלוקת ר' יעקב ורבנן באמצע הגג אבל על שפת הגג דברי הכל כשרה ולא מיבעיא לרב הונא דאמר מחלוקת על שפת הגג אבל באמצע הגג דברי הכל פסולה ואיתותב באמצע הגג ובשפת הגג לא איתותב אלא אפילו לרב נחמן דאמר באמצע הגג מחלוקת לא איפשיט דעל שפת הגג דברי הכל כשרה ואם כן קא קשיא לי אמאי קא סמיך ופסק.

תשובה לא ידעתי מאי קושיא דבפירוש אמרינן בגמרא ורב נחמן אמר באמצע הגג מחלוקת אבל בשפת הגג דברי הכל כשרה והילכתא כרב נחמן דרב הונא דאמר מחלוקת על שפת הגג אבל באמצע הגג דברי הכל פסולה כבר איתותב וסלקא ליה בתיובתא דארץ כאמצע הגג דמי והאי דאמרת לא איפשיט דמחלוקת רבי עקיבא ורבנן באמצע הגג אבל על שפת הגג דברי הכל כשרה כבר איפשיט בדברי רב נחמן וזה שאמרת אפילו לרב נחמן דאמר באמצע הגג מחלוקת לא איפשיט דעל שפת הגג דברי הכל כשרה לא ידעתי האיך יתכן דבר זה עם נוסח דברי רב נחמן שכתבנו לן בגמרא ושמא בספריכם חסרון בדברי רב נחמן והאי דאבעיא לן בגמרא שמא בין זו ובזו מחלוקת לא איכפת לן בה מדאמר רב נחמן דמחלוקת באמצע הגג בלבד ולא אתותב כדאתותב רב הונא שמע מינה שתירוץ הבריתא כדבריו דמחלוקת באמצע הגג אבל על שפת הגג דברי הכל כשרה...

פרק ה

הלכה ז

שאלה אמר הרב ז"ל **נתן עליה נסר אחד שיש ברחבו ארבעה טפחים כשרה ואינו ישן תחתיו והישן תחתיו לא יצא ידי חובתו**. והא כרב היא דאמר בין באמצע בין מן הצד לא מיפסלא אלא בארבע אמות דאי כשמואל האמר שמואל באמצע בארבעה טפחים ומוקים לה למתניתין דנסר מן הצד וחזר ואמר ז"ל בסוכה גדולה סכך פסול באמצע בארבעה טפחים פחות מיכן כשרה ומן הצד פסול בארבע אמות והא כשמואל היא וליכא למימר דנסר לאו סכך פסול הוא דהא קא מותבינן מינה תיובתא לשמואל אלא לשמואל דאמר באמצע בארבעה אמאי כשרה שמע מינה דנסר סכך פסול הוא ואע"ג דגזרה דרבנן הוא הילכך קשיא...

תשובה זו הקושיא אינה על אבא מארי ז"ל כלל דמתניתין היא נתן עליה נסר וכו'

ולשמואל ניחא הא מתניתין כדגרסינן בגמרא בשלמא לשמואל דאמר וכו' משום הכי לא יישן תחתיו אלא לרב דאמר וכו' אמאי לא יישן וכו' הנה בפירוש שמשנה זו לשמואל ניחא מדתנן ואין ישנין תחתיו הלכך אין על אבא מארי ז"ל קושיא דלא אמר אלא כשמואל בנסר ובסכך פסול והך אוקימתא דאוקמינן בגמרא דנסר דתנן מן הצד כי היכי דלא תיקשי לשמואל מתחזי דשינויא (דחיקא) הוא ולפיכך לא אפיק ז"ל מתניתין מפשטה ונסרין שיש בהן ארבעה אע"ג דסכך פסול נינהו לא פסלינן להו אלא משום גזירת תקרה וגזירת תקרה בנסר אחד [לא שייכא] דהא דלא עביד איניש תקרה רוחב ארבעה ולפיכך דייק ז"ל בדבריו נסר אחד ואע"פ כן לא נדחה הגזרה בנסר אחד לגמרי דהא אין ישנין תחתיו תנן למימרא דאינו סכך כשר ואם יעמוד המקשה ויאמר דאוקימתא דאוקים גמרא לשמואל מן הצד דוקא היא מדלא אדחי בגמרא תהא אוקימתא גם לדברי אבא מארי ז"ל שלא פירש בדבריו לא באמצע ולא מן הצד אלא נתן עליה סתם אמר כלשון המשנה וליכא בה קושיא...

הלכה יב

שאלה אמר ז"ל **העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית**. ולא חלק בין אילן שחמתו מרובה מצלתו בין אילן שצלתו מרובה מחמתו וקשיא לי בה דהא רבא קא מפריש מתניתין באילן שצלתו מרובה מחמתו מדמדמי לה לבית ולא קא תני פסול מה בית צלתו מרובה מחמתו פסול אף אילן וכו' ומוקמינן אילן שחמתו מרובה מצלתו כשר בשחבטן כי היכי דלא לצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר ונפקא לן מינא מדהדר תני הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת וכו' אם היה הסכוך הרבה מהן כשרה ובשחבטן וקא משמע לן דאפילו לכתחלה עבדינן וכשרה...

שאלה אמר ז"ל **הדלה עליה עלי האילנות ובדיהן וסיכך על גבן ואחר כך קצצן אם יהיה הסיכוך הרבה מהן כשרה**. וקשיא לי אמאי לא הכשיר אלא בקציצה והא לא תנינן הכי אלא אם היה הסיכוך הרבה או שקצצן כשרה אלמא דאם היה הסיכוך הרבה אינו צריך קציצה ובחבטה סגיא לן דקא מקשינן עלה והא קא מצטרף סכך כשר בהדי סכך פסול ומוקמינא לה בשחבטן...

הלכה יג

אמר הרב ז"ל **עירב דבר שמסככין בו עם דבר שאין מסככין בו וסיכך בשניהם אע"פ שהכשר יתר על הפסול פסולה**. ותמיהא לי מילתא טובא דהא איפכא ילפינן דתנן החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה ורמינן עלה הא דתניא הרי זו סוכה ואמר רב הונא לא קשיא כאן שיש חלל טפח במשך שבעה וכאן בשאין וכו' והאי גדיש סכך

כשר מעורב עם הפרי שהוא סכך פסול וכן נמי הא דאמר רב מנשיא בר גדא אמר רב הונא הקוצר לסיכוך אין לו ידות ותניא סיכי תאנים פרכיליין ובהם ענבים מכבדות ובהן תמרים כולן אם פסולת מרובה על האוכלין כשרין והא הכא דמעורב הפירי עם הפסולת כיון דכשר מרובה על הפסול כשר משום בטול ברובא ועיקר הא מילתא נפלא בעיני פלא גדול עד שחפשתי ודקדקתי ונתגלה לי מי הביאו ז"ל לומר דבר זה כיון שמצא מה שהקשינו על דברי רבא שאמר לא שנו אלא באילן שצלתו מרובה מחמתו אבל חמתו מרובה מצלתו כשר אקשינן ליה והא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר וכן נמי הא דתנן הדלה עליה את הגפן וכו' אם היה הסיכוך הרבה מהן כשרה וקא מקשינן והא קא מצטרף סכך פסול וכו' לא מיתרצא לן אלא בשחבטן והוא ז"ל סבר שחבטה זו כעין קציצה ותלישה מן הקרקע וקאמר לן דאם סכך כשר מרובה על הפסול אם קצץ אינו צריך לנענע והוא מה שאמר ז"ל הדלה עליה עלי האילנות ובדיהן וסיכך על גבן ואחר כך קצצן אם היה הסיכוך הרבה מהן כשרה אלמא חבטה דקאמרי היינו קציצה ולפיכך הוקשה עליו הא דתנן תקרה שאין עליה מעזיבה ר' יהודא אומר משום בית הלל או מפקפק או נוטל אחת מבנתים וכו' וכן נמי הא דתנן המקרה סוכתו בשפודין או בארוכות המטה אם יש ריוח ביניהן כמותן כשרה ולא קא מקשי עליה והא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר ואומר אני שתירץ ז"ל דשאני לן בין עירוב הסכך הפסול עם הסכך הכשר כגון האילנות עם הסוכה ובין שיהיה זה לעצמו וזה לעצמו בלא עירבוב כגון התקרה שניטל אחת מבנתים והשפודין או ארוכות המטה שמניח הפסול ביניהן ויהיה זה לעצמו ולפיכך אמר ז"ל לאחר כך סכך בזה לעצמו ובזה לעצמו זה בצד זה אם יש בסכך פסול שלשה טפחים וכו' עד פחות מיכן כשרה

וקשיא בעיני לתרוצי הכי מכמה אנפי חדא משום קושיין דאדכרית לעיל החוטט בגדיש והקוצר לסכוך דרב הונא ותניא דסיכי תאנים וכו' דכולהו סכך פסול מעורב עם סכך כשר נינהו ועוד לאו קל וחומר הוא ומה במקום שמפוזר ומעורבב עם הכשר לא קאמרינן בטל ברובה מקום שהוא מיוחד ונראה שהוא פסול לא כל שכן דלא בטיל ועוד אי חבטה קציצה היא אמאי קתני אם היה הסכוך הרבה מהן אם כן ניתנינהו חד בבא אם קצצן כשרה בין היה הסיכוך הרבה ובין מועט ואלא מתניתין גופה תיקשה קתני רישא אם היה הסיכוך הרבה מהן וקא מוקמינן לה בקציצה והדר תני או שקצצן מכלל דרישא מחוברין נינהו ומכלל דאם היה הסיכוך הרבה מהן ולא בעי קציצה ואי אמרת דקציצה לא מהניא אלא בנענוע חדא דאם כן נפקא לה מתניתין כולה מפשטה ועוד הניחא לשמואל דקאמר צריך לנענע אלא לרב דאכשורי מכשר בלא נענוע מאי איכא למימר ועוד אי חבטה לשון

קציצה אמאי קא משני תלמודא בלישנא לימא הכא והכא בלשון קציצה או הכא והכא חבטה ועוד הא דקתני המקרה סוכתו בשפודין או בארוכות המטה וכו' וקא מוקמינן לה אם היו נתונין שתי נותנן ערב ואם נתונין ערב נותנן שתי וקתני כשרה והא אינו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו אלא ודאי השפודין עם הסכך מעורבין הלכך קשיא לפי תירוץ זה אבל הני הלכתא דקא מסיק הוא מינה לעיין מר בה טובא דילמא מסייעין ליה מן שמיא ומתריץ אליביה וכן יהי רצון...

תשובה אלו השלש שאלות בענין אחד הן תלויין והוא פירוש ז"ל חבטה קציצה ומאן חכים לפרושי כי האי פירושא הלא גברא רבא דנחית לעומקא דגמרא כותיה ז"ל דהא אקשינן על מתניתין דהדלה עליה את הגפן וכו' בגמרא דהעושה סוכתו תחת אילן היכי דמי אי נימא בשלא חבטן אמאי כשרה ופרקינן אלא לאו שחבטן וכו' ואתמהינן נמי על הברייתא בגמרא דהדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס וסיכך על גבן פסולה היכי דמי אי נימא בשלא קצצן מאי אריא משום תעשה ולא מן העשוי תיפוק ליה במחוברין נינהו אלא לאו שקצצן וכו' וענין שתי הקושיות אחד הוא וכן הפירוק אחד הוא אלא מיהו חבטן לשון הגמרא וקצצן לשון המשנה ובכמה מקומות יביא התלמוד בשקלא וטריא דיליה פעמים לשון משנה ופעמים לשון תלמוד וזו הראיה עמוקה היא והקושיא שלך יש להתקשות בה ואבא מארי ז"ל בתחלת ימיו לא היה מפרש חבטן קצצן והפירוש שלו על גמרא מסכת סוכה פירש בו חבטן פירושא אחרינא כדעת מקצת המפרשין ואני תיקנתי אותו על החיבור בצואתו ז"ל ופרשתי חבטן קצצן והוצאתי זו הראיה ואע"פ שיוכל המקשה לומר האי ברייתא דאקשי גמרא עליה תפוק לי דמחוברין נינהו בשרוב הסיכוך מחובר וליכא מאן דפליג בכי הא דבעי קציצה איכא למפרך לא פליג בבריתא כדפליג במתניתין ואם היה הסיכוך הרבה מהן אלא סתם תניא בלא חלוקה דפסולה ושמעתי שהרב רבנו שלמה הצרפתי ז"ל כך פירש חבטן קצצן אבל לא ראיתי דבריו בזה הענין ותמה אני על מי שלא יפרש חבטן הינו קצצן היכי מיפרקא ליה קושיא דאקשינן על מתניתין דהדלה עליה הא קא מצטרף סכך פסול לסכך כשר כל זמן שהן מחוברין סכך פסול נינהו ואם החביטה של אותן המפרשין מפקא למחובר מלהיות סכך פסול אפילו ברובא נמי מסתייע חביטה אלא לעולם ליכא פירושא דמסתבר אלא שחבטן הינו קצצן מיהו זה לשון הגמרא וזה לשון המשנה כששמענו מפי הרב זצ"ל בפירוש

ודקא קשיא לך מסיכי תאנים ופרכילי ענבים ועטרות של שבלים ומכבדות של תמרה דכולהו סכך פסול דהוא האוכל מעורב עם סכך כשר דהוא הפסולת ודאי קושיא יפה היא ואנחנו תמיד מתקשין בה אבל אינה קושיא על אבא מארי ז"ל אלא על התלמוד עצמו

אפילו לדעת מי שמפרש חבטן ריסק עיקרן או פיזרן לכאן ולכאן או פירוש אחר הקושיא עדיין במקומה עומדת דאוכלין לית להו תקנה להכשירן לסיכוך ואם יש הנפש לומר סכך פסול בטיל ברובו (נמצא) [נימא] ליה אם כן אמאי הצריכוהו בהדלה עליה לחביטה אפילו לא חבטן נמי ולא סלקא דעתך לומר אינו צריך חביטה אלא בדהוי רובה דסכך מחובר דהאי תירוצה דתרצינן אלא לאו שחבטן וכו' תירוצא לסיפא דמתניתין דתנן אם היה הסיכוך הרבה מהן וכו' הנה נתבאר דמחובר לית בזה תקנה והסוכה פסולה ואפילו הוי מיעוט ודאי פרכילי ענבים ובהם ענבים ומאי דדמי להו שניין מצורת ההלכה ויראה שלא הקלו בהם אלא מפני שאותו האוכל נראה (כלאי') [כנוי] סוכה ודעתו בסיכוך על הפסולת בלבד ואינו דומה לסכך מחובר וכיוצא בו דדעתו בו לסכוך כך יראה ואפשר שיהיה שם פריקא אחרת שלא נתגלה לנו ודקא קשיא לך ממתניתין דגופה תקשי ודאי תקשי לרב ולא לשמואל וכבר סלקא לה קושיא דאקשינן על רב בקושיא ומשום דסלקא ליה לרב מבריתא בקושיא לא אצטריכינן לאותובי עליה מתירץ המשנה שאינו מבואר בלשונה ודקא מקשית מדקתני המקרה סוכתו בשפודין וכו' וקא מוקמינן לה אם היו נתונין שתי נותנין ערב וכו' ליתא קושיא כלל דאע"ג דסכך פסול שתי וכשר ערב או בהפך אינו ערבוב שסכך כשר יש לו מקום מסויים ניכר לעין וכן הפסול ובין שהיה מקום הסכך הפסול קטן או גדול רחב או צר אינו ערבוב שאין הערבוב אלא שיהיו שניהן הכשר והפסול מעורבין זה בזה ואין ביניהן בדילה הנכרת ומן שמיא מסייען לנא לתרוצא אליביה ואליבא דהילכתא...

פרק ו

הלכה ו

שאלה קשיא לי מה שהתיר לאכול פירות חוץ לסוכה אפילו דרך קבע והא סוגיא דגמרא הוא דקא מותבינן ממתניתן דקתני (סוכה כו:) ומעשה והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולר"ג שתי כותבות ודלי של מים וכו' ואי סלקא דעתך ככותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה השתא שתי כותבות בלא גרעינין לא הוי כביצה כותבת אחת בגרעינתה יתירה מכביצה מכלל דסברינן לן דפירות בעי סוכה ור' ירמיה קבלה ותירץ דשתי כותבות בלא גרעיני לא הוי כביצה וכו' ואע"ג דשני רבא לא מפני שהלכה כך אלא משום דהוי להו פירי ופירי לא בעי סוכה הא איתותב רבא מהא דאמר כשהיו למדין תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע והביאו לנו תאנים וענבים ואכלנום וראי חוץ לסוכה אכילת עראי אין אכילת קבע לא ואע"ג דדחי ושני ואכלנום כאכילת עראי לא סמכינן

אשנוייא דהא הדרינן למימר נימא כתנאי לפיכך אם השלים במיני תרגימא יצא ואי סלקא דעתך פירי בעי סוכה לישלים בפירי מדדיקינן דתניא דמתניתין דמיני תרגימא קא סבר דפירי לא בעי סוכה מכלל סבירא לן דרבי סבר בעי סוכה ולא סמכינן אשנויא דרבא והלכך הויא לה כתנאי ואפילו הכי קא מוקמינן דמתני' דמיני תרגימא בדליכא פירי ואי בעית אימא מאי מיני תרגימא דקתני פירי הלכך לדברי הכל פירי בעי סוכה ואידחי ליה תרוצא דרבא ובטיל...

תשובה לא באה לך זו הקושיא כולה אלא מהני תנאי דכתיבי בספרי גמרא שבידך שכך נראה מדבריך שכתוב בספריכם נימא כתנאי ואין לשון התלמוד כך אלא נימא מסייעא ליה ובמקצת הספרים תניא דמסייעא ליה לפיכך אם השלים וכו' וליכא בה קושיא כלל דכבר אוקי רבא מתניתין דסוכה משום דהוי להו פירי ופירי לא בעי סוכה ואותבי עליה דרבא מברייתא ופריק תרי פירוקי וקם פירוקיה ומשום דאקשינן עליה מברייתא ותריץ אטעמיה ולא קמא עליה קושיא בקשנו לסיועיה ואמרינן בגמרא נימא מסייעא ליה לפיכך אם השלים במיני תרגימא יצא ודחינן להאי סיועא מאי מיני תרגימא וכו' כלומר מהא סיועא הלכך ליכא מינה סיועא ולא תיובתא ולא מפני שלא נמצא בהאי תניא סיועא לרבא ודחי דבריו שכבר תירץ אותם וקם תירוציה דהאי ברייתא ליכא בה משמעא לטעמיה דרבא לא תיובתא ולא סיועא ולפיכך סמכינן אפרוקיה דרבא דלא אידחי ולעולם הלכתא פירי לא בעי סוכה וליכא בדבריו ז"ל קושיא...

פרק ז

הלכה ז

שאלה קשה לי האי דקא סבר ז"ל לרבות בערבה שבלולב אמר **אם הוסיף על שתי ערבות הרי זה פסול** ומאי שנא מן הדס שאם הוסיף כשר הא כשם ששנינן שלשה הדסין ואפיקנה מענף עץ עבות שלשה הכי נמי שנינו בערבה שתים ואפיקנה מערבי נחל ואי הני שלשה הדסין לאו דוקא ולא קתני שלשה אלא דלא נפיק בבציר מינה הכי נמי ערבה שתי ערבות ולא פחות הא יותר שפיר דמי ואי אמרת מקשינן ערבה ללולב ולאתרוג כשם שהלולב והאתרוג אחד ולא יותר הכי נמי ערבה שתים ולא יותר חדא דמאי חזית דמקשית לאתרוג וללולב אקיש להדס ועוד אתרוג ולולב גופייהו מנא לך דחד חד ולא יותר אי מדקתני כשם שלולב אחד ואתרוג אחד הא ליכא למשמע מינה דהכי קאמר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד יספיק ונפיק ביה הכי נמי הדס וערבה ולעולם אימא לך אם הוסיף כשר ואי מהא דקא מקשי ואימא פלפלין דתניא היה ר' מאיר אומר וכו'

ומהדרינן משום דלא אפשר היכי נעביד ניתי חדא לא מנכרא לקיחתה תרתי תלת פירי חדא אמר רחמנא ולא שנים ושלשה פירות אמינא לך הא ליכא למשמע מינה דהכי קאמר או לא מתעבדי מצוה אלא בתרתי תלת פלפלי הא פירי חדא אמר רחמנא מספיק למצוה ולא הצריכנו הכתוב לשנים ושלשה דהא כתיב פרי עץ אחד וכיון שבפרי אחד נפקינן ליכא למימר דפלפלין חדא משום דלא מינכרא לקיחה מפלפלין אלא בתרתי תלת והכתוב לא הצריך לכך ואם כן מאי שנא הדס דקא מכשר לרבויי ומאי שנא שאר המינין דקאמר ז"ל אין מוסיפין על מנינם ואין גורעין מהן ואם הוסיף או גרע פסל והא אפילו לר' יהודה דקסבר לולב שצריך אגד התיר לאגדו בסיב ובעיקרא דדיקלא כיון שהוא מינו לא פסיל ביה בין סבירא לן דצריך אגד בין לא סבירא ולפיכך נהגו העולם לרבות בהדס ובערבה כדי לנאות את ההושענא ועוד נהגו להקיפו בהוצין מלולב אחר משום נוי ולא איכפת להו והראשונים אומרין שמרבה בהדס עד ס"ח בדין כמנין לולב ומרבין בערבה עד ע' כנגד שבעים אומות והדין נותן...

תשובה תקנו הספרים שלכם שכבר חזר בו ז"ל ותיקן הספר שלו בידו כך ואם הוסיף או גרע לא פסל ושמעתי מפיו ז"ל ראיה חזקה להאי סברא בתרא מגמרא דסנהדרין בפרק ואילו הן הנחנקים התם הא איכא לולב דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף וכו' ואין מפרשין לחכם...

פרק ח

הלכה א

שאלה קשיא לי הא דקא סמך ז"ל אהא דתניא (סוכה לא.) מעשה באנשי כרכים שהיו מורישין את לולביהן לבניהם אמרו לו אין שעת הדחק ראיה מכלל דאפילו רבנן מודו בשעת הדחק אם כן אפילו כולהו נמי יבשין כשרין ואי אמרת הא דחינן לה דאמרינן מאי לאו אכולהו ודחינן לא אלולב אי משום הא לא תדחיה דהא קא מיתינן תניא בפירוש שר' יהודה מתיר אפילו באתרוג יבש ובטלה לה הך דחיתא דשנינו לעיל לא אלולב ואיתותב רבא ושמעינן מינה שר' יהודה בכולהו לא בעי הדר ומאי דקאמרי ליה רבנן אין שעת הדחק ראיה בכולהו קאמרי הלכך לא שנא לולב ולא שנא שאר מינין ועוד ממאי דהאי דקאמרי רבנן אין שעת הדחק ראיה דבשעת הדחק יבש כשר דילמא אין שעת הדחק ראיה והאי דקא נטלו יבש שלא תשתכח תורת לולב מישראל כדקאמרינן גבי אתרוג מהו דתימא אם לא מצא אתרוג יביא פרי או רמון דלא תשתכח תורת אתרוג ודוקא מין אחד הוא דלא יביא הא יבש יביא שלא תשתכח תורת לולב ולעולם אינו כשר דאי

אמרת בשעת הדחק כשר הוא לרבנן לא הוי להו למיתנא פסול דמשמע בין לכתחלה ובין דיעבד אלא לא יטול ואם נטל כשר כדקתני גבי לולב של עבודה זרה ומדקתני פסול שמע מינה דאין אדם יוצא בו ידי חובתו ובשעת הדחק זכרון בעלמא הוא.

תשובה נכלם אני מלפרש לך אלו הפירושים הקרובים אבל הצרכתני באלו הקושיות לבאר דברים המבוארים ודאי ר' יהודה סבר בכולהו יבשים כשרים ולא סמך ז"ל על אוקימתא דאוקמינן לא אלולב דמשמע לא הכשיר ר' יהודה אלא בלולב יבש דהוא ז"ל כרבנן סבירא ליה לא כר' יהודה דיחיד הוא ויחיד ורבים הלכה כרבים ודרך ההלכה כך הוא ר' יהודה סבר בכולהו יבשים כשרים כפשטה דברייתא ר' יהודה אמר יבשים כשרים דהך אוקמיתא דאוקמינא דברי ר' יהודה בלולב בלבד דחויה היא מדתניא אחר כך אתרוג יבש פסול ור' יהודה מכשיר כדאמרת מיהו אע"ג דפליגי רבנן על ר' יהודה הא מיתי ר' יהודה מאנשי כרכים שהיו מורישין את לולביהם והודו לו מיהו בשעת הסכנה ולפיכך ליכא מהאי מעשה ראיה שלא בשעת הסכנה וכן ליכא מיניה ראיה לשאר המינין דלולביהן בלבד קאמר והואיל ומעשה שהודו בו רבנן לר' יהודה ליתא אלא [אלולב] בלבד ואנן לא סמכינן אלא על רבנן ליכא יבש כשר אלא לולב בלבד ובשעת הדחק או הסכנה בלבד כדאמרי ושהקשית דילמא בשעת הדחק זכרון בעלמא ליתא קושיא כלל דאם כן לא הוה מהדרי לר' יהודה אין שעת הסכנה ראיה דמשמע באותה העת יוצא בו אלא הכי הוה להו לאהדורי לר' יהודה ההוא זכרון בעלמא הוא ועוד לזכרון לא איכפת לאנשי כרכים להוריש לבניהם אלא לקיום המצוה ודקא קשיא לך אמאי לא תנינן לא יטול ואם נטל כשר היכי תני הכי ושלא בשעת הסכנה או הדחק אפילו דיעבד אינו כשר דלא הכשירו אלא בשעת הסכנה בלבד ועוד ליכא מתניתין דאוסיפו עלה ותירצו לה בגמרא אלא האי מתניתין בלבד כפשטה דמתניתין פסיקא מילתא דלולב יבש פסול לגמרי ובפירוש הבריתא והגמרא אינה פסיקא דבשעת הסכנה כשר...